

MED VÅREN KOMMER PILGRIMSFALKARNA HEM IGEN

I takt med att vårsolen så sakteliga värmer upp de djupt nedfrusna klipporna så plockas klättrustrustningen fram ur de inre och mörkare delarna av garderoben och förväntansfyllda klättrare färdas åter igen mot bergen. Samtidigt sker det även ett återtåg högt över våra huvuden. Det är våra återvändande flyttfåglar som har kommit tillbaka från sina vinterkvarter i varmare delar av världen. Några hundra av dessa är pilgrimsfalkar som likt klättrarna har siktet inställt på branta, varma och sydvända klippväggar. Under våren är det som störst risk att det blir konfrontationer mellan klättrare och pilgrimsfalk och denna artikel vill påminna om vad Johan Svensson skrev om pilgrimsfalk i juni-numret av Bergsport 2006.

Johan Svensson beskrev i sin artikel ett möte i Bohuslän mellan Ann-Sofie Andersson och pilgrimsfalkar. Den gången kontaktade de Nordens Ark och ansvariga för Projekt Pilgrimsfalk och situationen löstes genom ett tillfälligt klätterförbud under häckningsperioden. Detta var även upptakten till ett förnyat samarbete mellan Bohusläns klätterklubb och projektet. I dag hjälper bohusklättare till med ringmärkningsarbete av falkungar. På andra håll i landet finns det även fler exempel på bra samarbeten mellan klättrare och fågelintresserade. Men det är inte alltid som det har fungerat så tillfredsställande och det är klokt att ta lärdom av historien.

Under 80- och 90-talet var det en stundom hätsk debatt i både Bergsport och fågeltidskrifter om klättringens negativa störning på pilgrimsfalk och andra klippäckande fåglar. Situationen verkade låst trots att det fanns personer som både var hängivna klättrare och ornitologer. Debatten kulminerade under senare delen av 90-talet när den nådde riksdagsnivå, och det är med andan i halsen jag läser i riksdagsprotokollen hur nära vi var

ett generellt klätterförbud i Sverige. Den då sittande regeringen avskog till slut ett sådant förslag med svaret att de ville avvakta resultatet av Svenska Klätterförbundets (SKF) frivilliga insatser i frågan. SKF startade en kampanj som dels innefattade informations-spridning till sina medlemmar och dels ett påbörjat samarbete med andra intressegrupper, bl a Länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Svenska Naturskyddsföreningen och Sveriges Ornitologiska Förening. Det är nästan exakt 10 år sedan denna kampanj startade och vi kan till stor del tacka den för att det inte har blivit en ny hätsk debatt sedan dess. Men allt eftersom minnena bleknar och det tillkommer nya klättrare så är det viktigt att vi med jämna mellanrum lyfter upp denna fråga - innan det för alltid är för sent.

Hur skall vi då agera vid misstanke om häckning av pilgrimsfalk? Om man blir varse att det finns pilgrimsfalk vid klippan bör man avbryta sin klättring och avlägsna sig snabbt för att undvika att störa fåglarna. Upplys även andra klättrare på platsen att det förmodligen finns störningskänsliga fåglar som häckar vid klippan. Kontakta sedan

accessansvarige i den lokala klätterklubben och upplys honom/henne om dina misstankar. Är du osäker på vem du skall kontakta så kan du alltid höra av dig till SKF:s accesskommitté. Därefter sker ett samarbete mellan den lokala klätterklubben, accesskommittén och representanter för naturvärden, vilket leder till lämpliga åtgärder för just det berget. Så snart som möjligt uppdateras Accessdatabasen på SKF:s hemsida med denna information. Det är inte alltid klätterföraren ger korrekta uppgifter om accessläget, och skyltningen om tillfälligt klätterförbud vid bergen kan vara väldigt bristfällig. Det är därför viktigt att man hämtar aktuell information från Accessdatabasen om man har tänkt besöka nya berg.

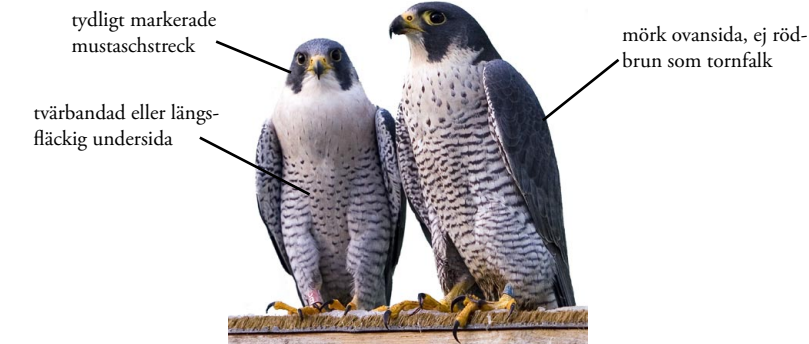
Slutligen, det är få människor förunnat att få se dessa ståtliga och kraftfulla fåglar som med stor skicklighet manövrerar i luften när de dyker efter ett byte. Passa på att njuta av skådespelet och känn er stolta att de väljer att bosätta sig på sina gamla klippor igen.

MATTIAS LINDHOLM, ACCESSKOMMITTÉN

SÅ KÄNNER DU IGEN EN PILGRIMSFALK

Det finns endast ett fåtal klippäckande fåglar i Sverige; berguv, korp, ringtrast, havsörn, kungsfalk, fjällvråk, jaktfalk, pilgrimsfalk och tornfalk. Av dessa är det endast berguv, korp, pilgrimsfalk och tornfalk som häckar på klippor i södra Sverige och det är därför ganska lätt att med utslutningsmetoden bestämma vilken fågel man har häckandes vid klippan. Var extra uppmärksam när klipporna stupar ned i vattnet. Vid en undersökning av häckplatser för pilgrimsfalk i sydvästra Sverige så hade fyra av fem en sjö eller havsyta nedanför klippan. Att det är en häckning förstår man när fåglarna reagerar oroligt med varningsläten. Varningslätet för pilgrimsfalk är ett hest eller skrapigt ljud som den upprepar i lugn takt "rähk rähk rähk rähk". Lätet finns som ljudfil på Svenska Naturskyddsföreningens hemsida (www.snf.se).

Pilgrimsfalk är en av våra större falkar och den har ett vingspann på ca 1 meter. Att det är en falk känner man igen på att den har smala, spetsiga vingar och att den har en snabb och skicklig flykt. Den skiljer sig från andra rovfåglar som har breda vingar med "fingrade" spetsar som är mer

Hane och hona av pilgrimsfalk. Notera honans större storlek. Foto: Nordens Ark

lämpade för kretsflugning. Av falkarna är det bara jaktfalk som når samma storlek som pilgrimsfalk, men jaktfalk häckar endast i fjälltrakterna. Tornfalk är mindre (vingspann < 80 cm) och är tydligt rödbrun på ryggen. Dessutom ser man ofta tornfalken stå stilla i luften och "ryttla" medan den spanar efter byten.

Även de andra klippäckande fåglarna skall man inte störa och av de tydligt häckande fåglarna är det framför allt berguv som är särskilt svår att få kännedom om. Det är därför klokt att det finns ett samarbete mellan den lokala klätterklubben och fågelklubben. Lokala fågelmännskor brukar ha god kunskap om var dessa häckplatser finns.